

září 2009

Nelegální migrace jako téma v tzv. Stockholmském programu

Martin Rozumek

Abstrakt:

Komentář se zabývá pojetím problematiky nelegální migrace ve Sdělení Komise ke Stockholmskému programu a upozorňuje na zásadně neuspokojivé pojetí tohoto bodu.

Evropská komise zveřejnila těsně před nástupem švédského předsednictví v Radě sdělení k tzv. Stockholmskému programu ¹⁾, který bude definovat na příštích 5 let budoucí směry a priority v budování společného veřejného prostoru svobody, bezpečnosti a spravedlnosti. Nelegální migrace pod titulkem *lepší kontrola nelegální migrace* je částí kapitoly páté s názvem Úsilí o integrovanější společnost - Evropa prezentující odpovědnost a solidaritu v migračních a azylových otázkách.

Základním cílem Evropské komise v oblasti nelegální migrace je prevence a snížení nelegální migrace a s tím spojených kriminálních aktivit, a to za podmínky dodržování lidských práv. Nelegální zaměstnávání by mělo být cílem preventivních a vynucujících opatření s cílem mj. chránit imigranty, kteří se stali oběťmi nelegálních praktik. Tzv. sankční směrnice proti zaměstnavatelům je nástrojem, jenž musí být podporován a monitorován.

Předpokládá se formulace efektivní politiky vyhošťování v souladu s právem a důstojností cizinců. Transpozice a implementace tzv. návratové směrnice a pravidla návratů podle této směrnice bude podrobně monitorována včetně efektivitu využívání návratových opatření, detence, odvolacích procedur a péče o zranitelné osoby. Zásada vzájemného uznávání rozhodnutí o návratu by měla být realizována včetně povinného záznamu údajů o zákazu vstupu do SIS (společného informačního systému).

Přednost dobrovolného návratu musí být propagována a podporována zejména na základě existujících finančních nástrojů. Nicméně, repatriace často nemůže být realizována z důvodu právních nebo faktických překážek. V případě nedostatku jasných pravidel budou zkoumány potřeby a praxe jednotlivých členských států a bude zvažována možnost zavedení společných standardů v převzetí odpovědnosti za nelegální migranty, kteří nemohou být deportováni. Výměna informací mezi členskými státy EU o regularizacích by měla být zlepšena a mělo by dojít k formulaci pravidel pro implementaci případných regularizací.

Zvláštní pozornost pak chce Komise věnovat nezletilým bez doprovodu, kteří vstupují nelegálně na území členských států EU s cílem vytvořit akční plán k mobilizaci legislativních a finančních nástrojů a k posilování spolupráce se zeměmi původu nezletilých cizinců, včetně spolupráce při návratech těchto dětí do zemí původu.

Domnívám se, že by především měla být uznána neúnosnost současného stavu stovek a tisíců lidských tragédií na hranicích Evropské unie. Absolutní neprostupnost námořní a pozemní hranice EU pro nelegální migranty a uprchlíky je nerealizovatelným ideálem, k němuž se snaží některé členské státy postupně dospět, a to i za cenu ztrát lidských životů a nedodržování vlastních mezinárodních závazků (např. deportace v Itálii v rozporu se zásadou zákazu navrácení - *pravidlem non-refoulement*, nepřijatelné přijímací podmínky pro migranty a uprchlíky na Maltě a v Řecku, které jsou v rozporu se zákazem mučení a nelidského zacházení podle článku 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod). Se všemi cizinci, i těmi, kteří se ocitli na našem území nelegálně, musí být zacházeno důstojně a musí být respektována jejich základní lidská práva zakotvená v Ženevské konvenci, Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod a obecně uznávaných mezinárodních smlouvách na ochranu lidských práv. I v případě větších příchodů migrantů z různých důvodů (tzv. *mixed migration flows*) je nutné ujistit se, že nikdo nebude poslán zpět do podmínek pronásledování. Sdělení Komise ke Stockholmskému programu proto chápu jako neúplný a nedostatečný základ pro řešení otázky nelegální migrace v současné Evropské unii.

1) Communication from the Commission to the European Parliament and the Council. An area of freedom, security and justice serving the citizen, COM(2009) 262/4

Článek vznikl v rámci projektu Regularizace jako jeden z nástrojů v boji proti nelegální migraci, který je financovaný z prostředků Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost a státního rozpočtu ČR.

O autorovi:

JUDr. Martin Rozumek je ředitelem Organizace pro pomoc uprchlíkům (OPU).